

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Totivs Theologiae S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Svpplementvm Tertiæ Partis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De bigamia & irregularitate ex ea contracta. Quæst. 66.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38817

De bigamia, & irregularitate ex ea contracta,
in quinque articulos diuisa.

DEinde confiderandum est de bigamia & irregularitate ex ea contracta.

¶ Circa quod queruntur quinque.

¶ Primo, vtrum illi bigamia, quæ est de hoc, quod aliquis duas vxores successiue habuerit, sit irregularitas annexa?

¶ Secundo, vtrum irregularitatem contrahat, qui simul vel successiue duas vxores habuit?

¶ Tertio, vtrum irregularitas contrahatur ex hoc, quod aliquis vxorem non virginem accipit?

¶ Quarto, vtrum bigamia per baptismum soluitur?

¶ Quinto, vtrum cum bigamo liceat dispensare?

ARTIC. I.

Vtrum bigamia irregularitas sit annexa?

AD primum sic proceditur. Videtur, quod illi bigamia, quæ est ex hoc, quod aliquis duas vxores successiue habuit, non sit irregularitas annexa. Quia multitudo & vnitas consequuntur ens. Cum ergo nō ens non faciat multitudinem aliquam, ille qui habet successiue duas vxores, quando vna est in esse, alia in non esse: non ex hoc efficitur vir non vnitas vxoris, qui secundum Apostolum ab episcopatu prohibetur.

¶ 2 Præterea, Maius signum incontinentiæ apparet in eo, qui plures fornicariæ cognoscit, quam in eo qui plures vxores successiue habet. Sed ex primo non efficitur aliquis irregularis. Ergo nec ex secundo.

¶ 3 Præterea, Si bigamia irregularitatem causat, aut hoc est ratione sacramenti, aut ratione carnalis copulæ. Sed non ratione primi: quia sic si aliquis cum vna contraxisset per verba de præsentibus, & ea mortua ante carnalem copulam subsēcutam duceret aliam, efficeretur irregularis; quod est contra Decret. Innocent. III. Nec iterum ratione secundi: quia secundum hoc etiam qui plures fornicariæ concubitu

*¶ c. debi-
tū extra
de biga.*

275
Tho. 4. d.
27. q. 3.
ar. 1. &
seq.

1. ad Ti-
mot. 3.

cognosceret irregularis esset: quod falsum est. Ergo nullo modo bigamia irregularitatem causat.

RESPONDEO dicendum, quod aliquis per sacramentum ordinis minister sacramentorum constituitur, & ille qui alijs sacramenta ministrare debet, nullum defectum in sacramentis pati debet. Defectus autem in sacramento est, quando sacramenti significatio integra non invenitur: sacramentum autem matrimonij significat coniunctionem Christi ad Ecclesiam, quæ est vnus ad vnã. Et ideo requiritur ad perfectam significationem sacramenti, quod vir sit tantum vnus vxor, & vxor sit tantum vnus vxor. Et ideo bigamia, quæ hoc tollit, irregularitatem inducit. Et sunt quatuor modi bigamiæ. Primus est, cum quis plures habet vxores de iure, successiue. Secundus, cum simul habet plures, vnã de iure, aliam de facto. Tertius, cum habet plures successiue, vnã de iure, aliam de facto. Quartus, quando viduam ducit in vxorem. Et in omnibus his est irregularitas adiuncta. Alia autem causa cõsequens assignatur: quia in illis qui accipiunt sacramentum ordinis, maxima spiritualitas debet apparere; tum quia spiritualia ministrant, scilicet sacramenta; tum quia spiritualia docent, & in spiritualibus occupari debent. Vnde cum concupiscentia maxime spiritualitati repugnet, per quam totus homo caro efficitur, non debet aliquod signum concupiscentiæ permanentis in eis apparere: quod quidem apparet in bigamis, qui vna vxore contenti esse nolunt. Tamen prima ratio est melior.

Ad primum ergo dicendum, quod multitudo plurium vxorum simul existentium, est multitudo simpliciter. Et ideo talis multitudo totaliter significationi sacramenti repugnat; & propter hoc tollitur sacramentum. Sed multitudo plurium vxorum successiue, est multitudo secundum quid: & ideo nõ tollit significationem sacramenti totaliter, nec sacramentum euacuat, quantum ad sui essentiam, sed quantum ad sui perfectionem, quæ requiritur in illis qui

sunt sacramentorum dispensatores.

Ad secundum dicendum, quod quamvis sit in fornicarijs maioris concupiscentiæ signum, non tamen concupiscentiæ ita adhaerentis: quia per fornicationem vnus alteri non in perpetuum obligatur; & ideo non est defectus sacramenti.

in corp. et ad 2. Al. matrimonij.

Ad tertium dicendum, quod sicut dictum est, bigamia causat irregularitatem, in quantum tollit perfectam significationem sacramenti: quæ quidem consistit & in coniunctione animorum, quæ fit per consensum: & in coniunctione corporum. Et ideo ratione vtriusque simul oportet esse bigamiam, quæ irregularitatem faciat. Vnde per Decretal. Innoc. III. obiatur ei quod Magister * in littera dicit: scilicet quod solus consensus per verba de presenti sufficit ad irregularitatem inducendam.

† loco citato in arg. 3. * lib. 4. sent. d. 27 in fine illius. 276

ARTIC. II.

Utrum irregularitas sit annexa bigamia, quæ contingit ex hoc quod homo habet duas uxores, unam de iure, & alteram de facto?

Ad secundum sic proceditur. Videtur, quod irregularitas non sit annexa bigamiæ, quæ contingit ex hoc, quod homo habet duas uxores, simul vel successiue, vnam de iure, & aliam de facto. Quia ubi nullum est sacramentum, non potest esse defectus sacramenti. Sed quando aliquis contrahit de facto cum aliqua, & non de iure; non est ibi aliquod sacramentum: quia talis coniunctio non significat coniunctionem Christi ad Ecclesiam. Ergo cum irregularitas non consequatur bigamiam nisi propter defectum sacramenti, videtur quod talem bigamiam irregularitas non consequatur.

¶ 2 Præterea, aliquis accedens ad illam, cum qua contrahit de facto & non de iure, committit fornicationem, si non habeat aliquam uxorem legitimam; vel adulterium, si habeat. Sed diuidere carnem suam in plures per fornicationem vel adulterium, non causat irregularitatem. Ergo nec dicitur * bigamiæ modum.

in arg. 1. huius ar.

¶ 3 Pra.

¶ 3 Præterea, Contingit quòd aliquis, antequam cognoscat carnaliter illum, cum qua de iure contrahit, cum alia contrahat de facto, non de iure, & eam carnaliter cognoscat, siue prima mortua, siue viuente: talis contrahit cum pluribus, vel de iure vel de facto: & tamen non est irregularis, quia carnem suam non diuisit in plures. Ergo ex prædicto modo bigamiæ non contrahitur irregularitas.

In arg. 1

RESPONDEO dicendum, quòd in duobus secundis modis bigamiæ contrahitur irregularitas: quia, quamuis in altero non sit sacramentum, est tamen quædam sacramenti similitudo. Vnde isti duo modi sunt secundarij, & primus est principalis in irregularitate causanda.

Ad primum ergo dicendum, quòd quamuis ibi non sit sacramentum, est tamen ibi aliqua similitudo sacramenti, quæ non est in fornicario vel in adulterino concubitu: & ideò non est simile.

Et per hoc patet solutio Ad secundum.

Ad tertium dicendum, quòd in tali casu non reputatur bigamus: quia primum matrimonium non habuit perfectam significationem suam. Tamen si per iudicium Ecclesiæ compellatur ad primam redire, & eam cognoscere, statim efficitur irregularis: quia irregularitatem non facit peccatum, sed imperfectio significationis.

ARTIC. III.

Utrum contrahatur irregularitas ex hoc, quòd aliquis ducit uxorem non virginem?

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quòd non contrahatur irregularitas ex hoc, quòd aliquis ducit uxorem non virginem. Quia plus impeditur aliquis defectu proprio, quàm alieno. Sed si ipse contrahens non sit virgo, non efficitur irregularis. Ergo multo minus si vxor eius virgo non sit.

277
Cap debi
tum. ex
tra de bi
gam.

¶ 2 Præterea, Poteest esse quòd aliquis deflorauit aliquam, & postea ducat eam in uxorem. Talis autem non videtur fieri irregularis, quia non diuisit car-

P p 4 nctis

nem suam in plures, nec etiam vxor eius; & tamen ducit corruptam in vxorem. Ergo talis modus bigamiæ non causat irregularitatem.

¶ 3 Præterea, Nullus potest contrahere irregularitatem nisi voluntarius. Sed aliquis quandoque ducit vxorem non virginem inuoluntarius, vt quando credit eam virginem esse, & postea inuenit eam corruptam fuisse, cognoscens eam. Ergo talis modus non semper facit irregularitatem.

¶ 4 Præterea, Corruptio sequens matrimonium est vituperabilior quam præcedens. Sed si vxor postquam est consummatum matrimonium, ab alio cognoscatur, vir non efficitur irregularis: aliàs puniretur pro peccato vxoris. & potest etiam esse quod postquam hoc sciat, reddat ei debitum poscenti, antequam de adulterio accusata condemnetur. Ergo videtur, quòd ille modus bigamiæ non causet irregularitatem.

*in regist.
lib. 2. ca.
35. in me
20. et re
fertur d.
34. cap.
Præcipi-
mus.*

SED contra est, quòd Greg. * dicit, Præcipimus ne vniquam illicitas ordinationes facias, ne bigamus, aut qui virginem non est fornicatus in vxorē, aut ignorantem litteras, aut habentem quamlibet partem corporis vitiatam, vel poenitentiam vel curiam, aut cuiuslibet conditioni obnoxium, ad sacros ordines permittas accedere.

RESPONDEO dicendum, quòd in coniunctione Christi & Ecclesiæ vnitas ex vtraque parte inuenitur. Et idèd siue diuisio carnis inueniatur ex parte viri siue ex parte vxoris, est defectus sacramenti. Sed ratio diuersimode: quia ex parte viri requiritur, quòd aliam non duxerit in vxorem, non quòd sit virgo. Cuius ratio a Decretistis assignatur: quia sponsus significat Ecclesiam militantem, cuius curam gerit Episcopus in qua sunt multæ corruptiones; sed sponsa significat Christum, qui virgo fuit: & idèd ex parte sponsæ requiritur virginitas, sed non ex parte sponsi, ad hoc quòd aliquis Episcopus fieri possit. Sed hæc ratio est expresse contra Apostolum ad Ephes. 5. Viri diligite

vxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam. Ex quo apparet: quod vxor significat Ecclesiam, & sponsus Christus; & iterum, Quoniam vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesie. Et ideo alij dicunt, quod per sponsum significatur Christus; per sponsam, Ecclesia triumphans, in qua non est aliqua macula. Christus autem habuit primo synagogam quasi concubinam: & sic non tollitur aliquid de perfectione significationis sacramenti, si prius habuit sponsus concubinam. Sed hoc est valde absurdum: quia sicut est vna fides antiquorum & modernorum, ita vna Ecclesia. Vnde illi qui tempore synagogæ Deo seruebant, ad unitatem Ecclesie in qua Deo seruiamus, pertinebant. Et præterea, hoc est expresse contra illud quod habetur Hierem. 3. Ezech. 16. & Osee 2. ubi expresse fit mentio de desponsatione synagogæ: vnde non fuit sicut concubina, sed sicut vxor. Et præterea secundum hoc fornicatio esset sacramentum illius coniunctionis; quod est absurdum: & ideo Gentilitas priusquam desponsaretur à Christo in fide Ecclesie, corrupta fuit à diabolo per idololatriam. Et ideo aliter dicendum, quod defectus in ipso sacramento causat irregularitatem. Corruptio autem carnis extra matrimonium contingens, quæ præcessit matrimonium, nullam defectum facit in sacramento ex parte illius, in quo est corruptio. Sed facit defectum ex parte alterius: quia actus contrahentis matrimonium non cadit supra seipsum, sed supra alterum: & ideo ex termino specificatur, qui etiam est respectu illius, quasi materia sacramenti. Vnde si mulier esset ordinis susceptiua, sicut efficitur vir irregularis ex hoc quod ducit vxorem corruptam, non autem ex hoc, quod corruptus contrahit: ita fieret mulier irregularis, si contraheret cum corrupto, non autem si contraheret corrupta, nisi in alio matrimonio prius corrupta fuisset.

Et per hoc patet solutio Ad primum.

Ad secundum dicendum, quod in tali casu sunt diuer-

diuersæ opiniones: tamen probabilius est, quòd non sit irregularis: quia carnē suam non diuisit in plures.

Ad tertium dicendum, quòd irregularitas non est pœna inflicta, sed defectus quidam sacramenti: & idèd non oportet, quòd semper sit voluntaria bigamia ad hoc, quòd irregularitatem causet: & idèd ille qui vxorem ducit corruptam, quam virginem credit, irregularis est, eam cognoscens.

Ad quartum dicendum, quòd si mulier fornicetur post matrimonium contractum, non efficitur ex hoc vir irregularis, nisi post corruptionem* adulterij eam iterato cognoscat: quia alias corruptio vxoris nullo modo cadit sub actu matrimoniali viri. Sed si etiam per ius compellatur ei reddere debitum, vel etiam ex conscientia propria, illa petente, debitum reddat ante condemnationem adulterij, irregularis efficitur: quamuis de hoc sint opiniones. Sed hoc quòd dictum est*, est probabilius, quia hic non requiritur quòd † sit peccatum, sed significatio tantum*.

ARTIC. IV.

Utrum bigamia soluatur per baptismum?

AD quartum sic proceditur. Videtur, quòd bigamia per baptismum soluatur. Dicit enim Hieron.* in epist. ad Titum, quod si quis ante baptismum plures vxores habuit, vel vnā ante & aliam post, non est bigamus. Ergo bigamia per baptismum soluitur.

¶ 2 Præterea, Qui facit quod maius est, facit quod minus est. Sed baptismus tollit omne peccatum, quod est grauius quam irregularitas. Ergo tollit bigamiæ irregularitatem.

¶ 3 Præterea, Baptismus tollit omnem pœnam ex actu prouenientem. Sed irregularitas bigamiæ est huiusmodi. Ergo, &c.

¶ 4 Præterea, Bigamus est irregularis, in quantum deficit à representatione Christi. Sed per baptismum plene Christo* conformamur. Ergo soluitur illa irregularitas.

¶ 5 Præ-

Al. Adulterinam.

Hoc eadē loco.

*† Al. qd * ar. 2 huius q. ad 3.*

278

** c. 1. super illud: vni⁹ vxoris virū, 10. 9. Vnde etiam in epi. ad Oceanum patū ante med. 10. 3. & in decr. 26.*

*& causa 8. q. 1. Al. cōformatur. * l. 4. sent. d. 1. §. B.*

¶ Præterea, Sacramenta nouæ legis sunt magis efficacia, quàm sacramenta veteris legis. Sed sacramenta veteris legis soluebant irregularitates, vt in principio libri dictum est à Magistro*. Ergo & baptismus, qui est efficacissimū sacramentum in noua lege, soluit irregularitatem ex bigamia contractam.

SED contra est, quod Augustinus ꝑ dicit, Acutius intelligunt, qui nec eum, qui catechumenus, aut paganus habuit alteram, ordinandum censuerunt: quia de sacramento agitur, non de peccato.

¶ Præterea, Sicut idem ꝑ dicit, Fœmina si catechumena, vel pagana, vitiata est, non potest inter Dei virgines post baptismum consecrari. Ergo eadem ratione, nec bigamus ante baptismum ordinari.

RESPONDEO dicendum, quòd ꝑ baptismus soluit culpas, & non soluit coniugia. Vnde cum ex ipso coniugio sequatur irregularitas, per baptismum tolli non potest, vt Augustinus* dicit.

Ad primum ergo dicendum, quòd in casu isto non tenetur Hieronymi opinio, nisi forte velimus eum exponere, quòd loquitur ad superioris dispensationem.

Ad secundum dicendum, quòd non oportet vt quod facit maius, faciat minus, nisi sit ad illud ordinatum: & hoc deficit in proposito, quia baptismus ad irregularitatem tollendam non ordinatur.

Ad tertium dicendum, quòd hoc intelligendum est de pœnis, quæ consequuntur ex actuali peccato quasi inflictæ, vel infligendæ: non enim aliquis per baptismum virginitatem recuperat, nec similiter carnis indiuisiōnem.

Ad quartum dicendum, quòd ꝑ baptizatus conformatur Christo, quantum ad virtutem mentis, sed non quantum ad statum carnis, qui consideratur in virginitate vel in diuisione carnis.

Ad quintum dicendum, quòd illæ irregularitates ex leuibus causis non perpetuis erant contractæ: & ideo etiam per illa sacramenta auferri poterant, & ite-

De bono coniugali c. 18.

ante me.

s. 6. & re-

fertur in

c. acutius

26. dist.

ꝑ loco cit.

Innoc. 1.

epist. 21.

cap. 52.

** in l. de*

bono cōiu-

gali c. 18

to. 6.

Al. bap-

tismus cō-

format.

& iterum erant ad hoc ordinata, non autem baptis-
mus ad hoc ordinatur.

ARTIC. V.

279

Utrum cum bigamo liceat dispensare?

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod cum bigamo non liceat dispensare. Quia Extra de bigamis dicitur, Cum clericis, qui in quantum in ipsis fuit, secundas sibi mulieres coniunxerunt matrimonialiter, tamquam cum bigamis non licet dispensare.

¶ 2 Præterea, Contra ius diuinum non licet dispensare. Sed omnia quæ in Canone dicuntur, ad ius diuinum pertinent, Cum ergo Apostolus in scriptura Canonica dicat *, Oportet Episcopum non nisi unius uxoris virum esse, videtur quod in hoc non possit dispensari.

1. Tim. 3.

¶ 3 Præterea, Nullus potest dispensare in his quæ sunt de necessitate sacramenti. Sed non esse irregularem, est de necessitate sacramenti ordinis: cum significatio quæ est sacramento essentialis, desit in eo qui est irregularis. Ergo non potest in hoc dispensari.

¶ 4 Præterea, Hoc quod rationabiliter factum est, non potest rationabiliter mutari. Si ergo potest rationabiliter dispensari cum bigamo, irrationabiliter est ei adiuncta irregularitas, quod est inconueniens.

SED contra est, quod Lucius Papa dispensauit cum Episcopo Panormitano, qui erat bigamus.

¶ Præterea, Martinus Papa dicit, Lector si viduam uxorem accipiat, in lectoratu permaneat; si si necessitas fuerit, subdiaconus fiat: nihil autem supra. Similiter si bigamus fuerit, Ergo ad minus vsque ad subdiaconatum cum eo dispensari potest.

RESPONDEO dicendum, quod bigamia non est adiuncta irregularitas de iure naturali, sed de iure positivo: nec iterum est de essentialibus ordinis, quod aliquis non sit bigamus: quod patet ex hoc, quod si aliquis bigamus ad ordines accedat, characterem accipit. Et ideo Papa potest dispensare in tali irregularitate.

¶ ita refert glos in decret.

d. 14 ca. Lector.

* refertur in decret. d. 14 ca. Lector.

itate totaliter: sed Episcopus, quantum ad minores ordines. Et quidam dicunt, quod etiam quantum ad maiores, in illis qui volunt Deo in religione seruire; propter vitandum religiosorum discursum.

Ad primum ergo dicendum, quod per illam Decr. ostenditur eadem esse difficultas dispensandi in illis, qui de facto cum pluribus contraxerunt, ac si de iure contraxissent, non quod subtrahatur simpliciter potestas Papæ dispensandi in talibus.

Ad secundum dicendum, quod hoc est verum, quantum ad ea quæ sunt de iure naturali, & quantum ad ea quæ sunt de necessitate sacramentorū & fidei. Sed in alijs, quæ sunt de institutione Apostolorum, cum Ecclesia habeat nunc eandem potestatem statuendi & destituendi, quam tunc habuerit, potest per eum qui primatum tenet in Ecclesia, dispensari.

Ad tertium dicendum, quod non quælibet significatio est de essentia sacramenti, sed tantum illa quæ pertinet ad officium sacramenti: & talis non tollitur per irregularitatem.

*Si esse
Etum.*

Ad quartum dicendum, quod in particularibus non potest inueniri ratio, quæ omnibus comperat æqualiter, propter eorum diuersitatem. Et ideo quod vniuersaliter statutum est rationabiliter, consideratis his quæ in pluribus accidunt, potest etiam per dispensationem rationabiliter remoueri in aliquo casu determinato.

QVÆST. LXVII.

De libello repudij, in septem articulos diuisa.

¶ Eiusde considerandum est de libello repudij.

- D** ¶ Circa quod quaruntur septem.
- ¶ Primo, vtrum inseparabilitas matrimonij sit de lege naturæ?
 - ¶ Secundo, vtrum repudiare vxorem possit esse licitum per dispensationem?
 - ¶ Tertio, vtrum sub lege Moyfi fuerit licitum?
 - ¶ Quarto, vtrum liceat vxori repudiatæ alium virum accipere?

¶ Quinto